

Vers le 3 Mai 1928, nous étions partis à quatre pour une excursion dont le but était la protection des oiseaux: la destruction de nids de la corneille cendrée (*Corvus Cornix* L.). Notre chemin nous conduisit dans la prairie, à environ un kilomètre de la voie ferrée, un grand Courlis prit son essor, à notre grande surprise, et nous lui prêtâmes toute notre attention. Nous notâmes soigneusement le lieu d'où il c'était envolé et à plat ventre nous observâmes ce que notre oiseau allait faire. Dans son vol, il y avait quelque chose de très suspect, il descendit bientôt et se mit à courir nerveusement à droite et à gauche dans l'herbe haute seulement d'un empan. Comme nous pouvions très bien observer tout cela à travers notre longue-vue, il ne pouvait y avoir de doute sur l'identité de cet oiseau. Peu après, le grand Courlis s'envola de nouveau et tout en faisant entendre ses cris d'alarme, décrivit des cercles autour de son lieu de départ. Cette conduite insolite du grand courlis d'ailleurs extrêmement précautionneux, éveilla en nous le soupçon qu'il s'était envolé de son nid. Nous partîmes

à la recherche de ce nid, dans la direction du point observé et en nous tenant à une certaine distance les uns des autres. A ce moment, notre oiseau tournoyait déjà avec 5 ou 6 congénères à une portée de fusil au dessus de nos têtes. Après une courte recherche, nous trouvâmes au lieu déjà noté par nous, un nid primitif formé d'un trou creusé dans le sol, garni d'un peu d'herbe sèche et dedans quatre grands oeufs piriformes à points brunâtres sur fond verdâtre et disposés en cercle dans le nid, avec le bout le plus mince en dedans.

Les quatre oeufs avaient les dimensions et le poids suivants: I. Longueur: 67 mm, largeur: 37 mm, poids: 3·8 grammes. II. Longueur: 68 mm; largeurs: 44 mm, poids: 4·05 grammes. III. Longueur: 70·2 mm, largeur: 43·2 mm, poids: 4 grammes. IV. Longueur: 70 mm, largeur: 45 mm, poids: 4·4 grammes. Il faut remarquer que dans cette prairie humide et marécageuse quelques couples d'outardes (*Otis tarda* L.) ont aussi coutume de fair leurs nids.

A VETÉSI VARJÚ ÉLETE ÉS GAZDASÁGI JELENTŐSÉGE A MEZŐHEGYESI ÁLLAMI BIRTOKON

A MAGYAR Alföld jellegzetes madara a vetési varjú. Ahol nagy kiterjedésű szántóföldek vannak összefüggő akácfacsoportokkal, szóval ahol megélhetése és ténykedése biztosítva van: mindenütt található. A nagy kiterjedésű Alföldön azonban nagyon aránytalanul vannak megoszolva a vetési varjak, mivel igaz ugyan, hogy táplálékukat mindenhol megtalálhatják, ahol csak mezőgazdasággal foglalkoznak, de fészkeléssel alkalmas fák nem állnak mindenütt rendelkezésükre. Az ilyen vidéken alig látunk vetési varjút, vagy csak elenyésző számban. Nagyobb akácosokat, melyek megfelelnek a vetési varjak tömeges fészkelésének, csak nagyobb uradalmakban találhatunk. Az ilyen helyeken aztán van is minden fán 10–15 fészek és egy-egy kisebb vetési varjútelepen megszámlálhatunk ma 800–1000 darabot is. Magyarország mintaszerűen kezelt egyik legnagyobb birtoka a mezőhegyesi állami mintagazdaság, melynek területe 30.000

kat. hold. A birtokon a mezőgazdaságnak minden ágát művelik: nagykiterjedésű szántóföldek, hatalmas cukorrépatáblák, kenderföldek, hatalmas kaszálók, erdők váltakoznak egymással. Az uradalmat minden irányban szép fásoros utak szelik keresztül. Mivel a vetési varjú itt táplálékát mindenütt megkapja és fészkelésére alkalmas akácerdő is szép számmal van: mondhatjuk, hogy Magyarország egyik legnagyobb vetési varjútelepe Mezőhegyesen van. Van is minden fán 8—10 fészek is; nemcsak az erdőkben, hanem bent a központban az állomás melletti akácfacsoportokon és a parkokat szegélyező akácfákon is. Elképzelhetni, hogy tavasszal, költés idején, mekkora lárma van itt. A birtokon a búza- és kukorica-termelés a fő és a cukorrépa. Tavasszal mindenütt ott látjuk a vetési varjút csapatosan az eke után. Szedegeti a csimaszt, drótférget stb. Tavaszi szántás után a vetéseken járkal és bizony felszedgeti a gabonaszemeket is. Mezőhegyesen ilyenkor őriztetik a vetéseket és a vetési varjak kénytelenek a szomszédos földre menni, ahol azokat nem őrzik. Így jönnek át hozzánk a szomszédos Kisperegre. A tavaszi vetés után a répaföldeket járják, szedegetve az orrmányos bogarakat. Szorgalmasan járják a legelőket és kaszálókat és pusztítják a sáskát, szöcskét, tücsköket. Aratás után a tarlókon látjuk szedegetni az elhullott szemeket, de bizony a keresztekre is rászállnak és kiverik a magot. Megfognak az egeret is. Télen a trágyatelepeken keresgélnek és a szétterített trágyán szedegetik a rovarokat. Tavasszal, amikor a vetéseket őriztetik, elenyésző csekély az a kár, amit a vetési varjú a vetésekben okoz. Ellenben az orrmányosbogarak pusztításánál: a cukorrépánál, jelentős hasznot hoznak. Hogy a vetési varjú hasznos-e vagy káros, az nemcsak a veteményektől, a talajtól függ, hanem az időjárástól is. Tavasszal, ha az idő száraz és meleg, a bogarak előjönnek és így a vetési varjak azokból élnek és ezekkel nevelik fel fiaikat. Ha azonban az idő esős és hűvös, a rovarok elrejtőznek a föld alá és a vetési varjú kénytelen lesz gabonaszemeket keresni és ezt is hordani fiainak, holott — mint a gyomortartalomvizsgálatok igazolják — a vetési varjú főleg rovarokkal neveli fel fiait. Hogy nyáron és tavasszal kevesebb vetési varjút látni Mezőhegyesen, mint ősszel és télen (mint azt az uradalom igazgatója írja: Aquila 3. XXXII. 13.), ennek az oka az, hogy a vetési varjak bejárják a szomszédos határokat is. Így nálunk Kisperegen is kora reggeltől késő estig csatangolnak és csak este szállnak haza a hálótanyájukra. Jelenleg kevesebb a vetési varjú Mezőhegyesen, mint régen. Ennek oka, az uradalom igazgatója véleménye szerint, »hogy az erdőgazdaság akácerdejénél a húszéves vágásfordulóra tért át és ezek a fiatal akácosok nem nyújtanak megfelelő fészkelőhelyeket a vetési varjak részére.« (Aquila XXXII. 13.) Ennek a hatását érzik is Mezőhegyesen a káros bogarak elszaporodása folytán. Éppen ez okból elhatározták, hogy az akácerdőknél a 30 éves vágásfordulókra térnek vissza. Mindent egybevetve láthatjuk, hogy a vetési varjú a mezőhegyesi birtokon több hasznot hoz, mint amennyi kárt tesz. A vetési varjúkérdésben azonban nem szabad sohasem elhamarkodva ítélnünk: hogy tiszta képét lássuk ennek, nagyon sok körülményre kell tekintettel lenni és csak évek kitartó megfigyelése után ítélnünk erről helyesen. Okkal-móddal azonban elérhetjük azt is, hogy a vetési varjú haszna mindinkább emelkedni fog; kártétele pedig alig lesz számításba vehető. (Sajnos, hogy a mezőhegyesi birtokon nincsen alkalmazva szakornithologus, aki nemcsak a varjúkérdésben, de másban is hasznos és értékes adattal gazdagíthatná a magyar madártani szakirodalmat. Szerk.)

CSATH ANDRÁS, Kispereg

THE LIFE AND ECONOMIC
IMPORTANCE OF THE ROOK
ON THE STATE
PROPERTY AT MEZŐHEGYES
BY ANDREW CSATH,
TEACHER AT KISPEREG

THE rook nests in the large acacia woods of the Hungarian Plains. There are as many as 10 to 15 nests in some of the trees and in some of the smaller rook settlements there are as many as 500 to 1000 nests. The largest agricultural property of the Hungarian State is Mezöhegyes, covering 30.000 cadastral yokes. The estate is crossed in every direction by acacia-bordered roads. The main products of the estate are wheat, maize and sugar beet; but we alternately meet also large hemp-fields, pastures, meadows and woods. The largest rook settlement is at Mezöhegyes. In spring, during ploughing the rook follows the plough everywhere picking up grubs, wire-worms and also the grains of wheat from the spring sowing. For this reason the crops at Mezöhegyes have to be wathed. After the spring sowing the rooks stroll about on the beet fields picking up the beetles. On pastures and meadows it destroys diligently the grasshoppers and crickets. Therefore the harm done by beetles in the sugar beet is of little account. After harvesting, the rook looks for the wheat-grains on the stubble-fields but at the same time it beats out the grain from the sheaves. It also catches mice. In winter it searches for food on the dung-heaps, but it can also be seen in large flocks on the road-side. In rainy and cold weather the rook is obliged to feed on grain on which it also feeds its young, as the worms hide in the ground during the rainy season. In dry weather, however, it prefers insects to grain, also for its young. At present the number of rooks at Mezöhegyes is less than it used to be, owing to the fact that the 20 years'

period of the cutting down of woods has deprived them of suitable nesting places. As their decrease is beginning to be felt in the agriculture on the estate, the management of the estate has decided to cut down the trees every 30 years only. Whether the rook is a useful, or harmful bird can be decided only after several years of careful observation. As a matter of fact at Mezöhegyes the rook is more useful than harmful.

LEBEN UND WIRTSCHAFTLICHE
BEDEUTUNG DER SAATKRÄHE
AUF DER STAATSDOMÄNE ZU
MEZŐHEGYES
VON ANDREAS CSATH
KISPEREG

DIE wahre Heimat der Saatkrähe sind die grossen Akazienwälder des ungarischen Alföld. Ein Baum trägt oft 10—15 Nester und in einer kleineren Saatkrähenkolonie beträgt die Zahl der Nester oft 800—1000 Stück. Die grösste, musterhaft bewirtschaftete Staatsdomäne Ungarns ist Mezöhegyes mit 30.000 kat. Joch. Sie wird durch Akazienalleen durchschnitten. Es wird hauptsächlich Weizen und Mais, wie auch Zuckerrübe angebaut, aber auch grosse Hanffelder, Weideplätze, Wiesen und Wälder sind hier zu finden. Hier befindet sich die grösste Saatkrähenkolonie Ungarns. Die Saatkrähe folgt im Frühling überall dem Pfluge, Engerlinge, Drahtwürmer und aus der Frühlingssaat auch Weizenkörner auflesend. Darum müssen die Saaten in Mezöhegyes unter Aufsicht gestellt werden. Nach der Frühlingssaat besucht sie die Rübenfelder, fleissig Rüsselkäfer sammelnd. Auf den Weideplätzen und Wiesen verzehrt sie viele Heuschrecken und Grillen. Darum ist der Schaden der Rüsselkäfer auf den Rübenfeldern kaum nennenswert. Nach der Ernte sucht sie nach Weizenkörnern auf den Stoppeln oder schlägt die Körner aus den Kreuzen

heraus und fängt Mäuse. Im Winter treibt sie sich auf den Dunghäufen herum, ist aber auch neben den Strassen häufig. Bei Regen und kühlem Wetter ist sie gezwungen Weizenkörner anzugehen und füttert damit auch die Jungen, da die Insekten sich unter die Erde versteckten. Bei trockenem Wetter aber nährt sie sich mehr von Insekten und zieht auch ihre Jungen damit auf. Zurzeit hat sich die Zahl der Saatkrähen in Mezöhegyes verringert, da die Bäume mit 20 Jahren ausgeschlagen werden und solch junge Stämme ihnen keine entsprechenden Nistgelegenheiten bieten. Da ihr Rückgang sich in der Landwirtschaft bemerkbar macht, wird man die Abholzung auf 30 jährige Perioden verlängern. Die Frage, ob die Saatkrähe schädlich oder nützlich, kann bloss durch mehrjährige genaue Beobachtung entschieden werden. Im Grunde genommen ist die Saatkrähe in Mezöhegyes eher nützlich als schädlich.

LA VITA E L'IMPORTANZA
ECONOMICA DELLA COR-
NACCHIA NELLE TENUTE
DEMANIALI DI MEZŐHEGYES
DI ANDREA CSATH,
MAESTRO ELEMENTARE,
KISPEREG

LA patria della cornacchia si trova nei grandi boschi di acacia del bassopiano ungherese. Su ciascun albero si trovano anche 10—15 nidi ed in ogni singola cornacchiaia il numero dei nidi supera anche il numero di 800—1000. La maggiore tenuta demaniale dell'Ungheria, quella di Mezöhegyes, amministrata esemplarmente, conta 30.000 jugeri catastrali. La tenuta è tagliata da lunghe file d'acacia. Nella tenuta si produce principalmente frumento e granoturco nonchè barbabietole, ma notevoli sono anche le terre seminate a canapa, i pascoli, i prati ed i boschi. Ivi si trova la

più grande cornacchiaia d'Ungheria. In primavera la cornacchia si trova dovunque dove lavora l'aratro cogliendo larve e vermi e non manca di raccogliere dalla semina primaverile anche i grani di frumento. Per questo motivo a Mezöhegyes le semine devono essere custodite. Dopo le semine primaverili le cornacchie visitano le piantagioni di rape per cogliervi i curculionidi. Nei pascoli e nei prati distrugge con zelo le cavalette e di grilli. I danni prodotti alle barbabietole dai curculionidi quindi sono insignificanti. Dopo la mietitura va in cerca dei grani di frumento rimasti nelle stoppie. Acchiappa anche i topi. D'inverno fruga tra il concime, ma lo si vede in gran numero anche lungo le strade. In caso di pioggia e di freddo è costretto ad alimentarsi con grano di frumento e con questo alimenta anche i figli, poichè gli insetti si nascondono sotto terra. Se il tempo è asciutto si alimenta principalmente d'insetti e con questi crescono anche i suoi figli. A Mezöhegyes attualmente il numero delle cornacchie è diminuito in mancanza di corrispondenti luoghi di nidificazione. Solamente dopo molti anni di precise osservazioni è possibile stabilire se la cornacchia è uccello utile o dannoso. In ultima analisi a Mezöhegyes la cornacchia è piuttosto utile che dannosa.

LA VIE DU CORBEAU-FREUX
ET SON IMPORTANCE
ÉCONOMIQUE
DANS LE DOMAINE NATIONAL
DE MEZŐHEGYES
PAR ANDRÉ CSATH, INSTITU-
TEUR À KISPEREG.

LA demeure du corbeau-freux est dans les grandes forêts d'acacia de l'Alföld (bas-pays) hongrois. On peut compter sur le même arbre jusqu'à 10 à 15 nids et en certaines colonies, pas même les plus grandes, le nombre des nids de cet oiseau dépasse 800 à 1000. Mezöhegyes,

le plus grand domaine d'État de la Hongrie est un modèle d'exploitation et couvre 30.000 âcres cadastraux. Ce domaine est parcouru par des routes bordées d'acacias. La culture principale y est le froment et le maïs, mais aussi la betterave sucrière, cependant on y voit alterner de grands champs de chanvre, des pâturages, des prairies et des forêts. C'est là que se trouve la plus grande colonie de corbeaux-freux. Au printemps, le corbeaux-freux est toujours là derrière la charrue, pour chercher les lombrics et les vers, mais il enlève aussi des grains de blé des semailles printanières. C'est pourquoi, à Mezőhegyes, il faut faire garder les cultures. Après les semailles printanières, il hante les champs de betterave et détruit les charançons, dans les pâturages et dans les prairies il détruit assiduellement les sauterelles, les grillons et les cigales. C'est pourquoi les ravages causés par les charançons dans les betteraves sucrières sont peu considérables. Après la moisson, il cherche les grains de blé dans les chaumes,

mais il va aussi les prendre jusque dans les javelles. Il attrape aussi les souris. En hiver il affectionne les tas de fumier, mais on le voit aussi en grand nombre le long des chemins. Par les temps pluvieux et frais, il est forcé de se nourrir de grains de blé et d'en nourrir aussi ses petits, car les insectes se cachent sous le sol. Mais par les temps secs, c'est plutôt d'insectes qu'il se nourrit, il et sa famille. Actuellement le nombre des corbeaux-freux à Mezőhegyes est moindre qu'autrefois. La cause en est que les coupes bidécennales ne leurs ont pas procuré pour leurs nids des places appropriées. Leur diminution commençant de faire sentir son effet dans l'agriculture, la direction retourne au système des coupes tridécennales. Le corbeaux-freux est il utile ou nuisible? C'est ce que l'on ne pourra décider qu'après plusieurs années d'observations précises. En faite, à Mezőhegyes, le corbeaux-freux est plutôt utile que nuisible.

A MADÁRVÉDELEM NÉPSZERŰSÍTÉSE.

AZ ORNITHOLOGIA mint leíró természettudomány kikutatta a madár sajátosságait, életének titkait és mindezt nem azért tette, hogy csupán az emberi kíváncsiságot elégítse ki, hanem a hihetetlen leleményességgel és kitartással összehordott anyagot azért ismerteti meg az emberiséggel, hogy az a gyakorlati életben ezen tudományból a saját boldogulásának elősegítésére mindazt felhasználja, amiből reál előnyök támadnak.

A tudósok mellett tehát szükség van oly gyakorlati emberekre, akik a tudomány igazságait az életbe átültetik, más szóval népszerűsítik a tudományt.

Hazai viszonyainkat tekintve, ha meggondoljuk azt, hogy a rovarpusztító fecskék mindegyre feltűnőbb elmaradása folytán a rovarvilág elszaporodása mezőgazdasági terményeinket tönkre teheti s ha megfontoljuk, hogy eredményes gyümölcs-termesztés rovarevő madarak szorgos munkája nélkül alig lehetséges, minden gondunkat a télen-nyáron köztünk élő hazai rovarevő madarak védelmére, illetve elszaporítására kell fordítanunk.

Ma még azonban a madárvédelem csak egyesek kedvtelése, mintsem megfontolt, meggyőződésből fakadó egyetemes társadalmi munka.